

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 7 (1988)

Γεώργιος Δ.Μεταλληνός και Βαρβάρα Καλογεροπούλου-Μεταλληνού, Αρχείον της Θεολογικής σχολής της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας-Ιεράς Θεολογικής Σχολής Χάλκης-Σχολαρχία Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνου(Τυπάλδου-Ιακωβάτου)1844-1864. Τόμος Α': Γράμματα πατριαρχικά και απαντήσεις σχολαρχίας

Αδαμάντιος Στ. Ανεστίδης

doi: [10.12681/deltiokms.201](https://doi.org/10.12681/deltiokms.201)

Copyright © 2015, Αδαμάντιος Στ. Ανεστίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ανεστίδης Α. Σ. (1988). Γεώργιος Δ.Μεταλληνός και Βαρβάρα Καλογεροπούλου-Μεταλληνού, Αρχείον της Θεολογικής σχολής της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας-Ιεράς Θεολογικής Σχολής Χάλκης-Σχολαρχία Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνου(Τυπάλδου-Ιακωβάτου)1844-1864. Τόμος Α': Γράμματα πατριαρχικά και απαντήσεις σχολαρχίας. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 7, 331–332.
<https://doi.org/10.12681/deltiokms.201>

δημοσιεύματα τῶν κληρικῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὸ Φανάρι χαίρουν μὲ τὴν παρουσία τοῦ νέου συγγραφέα καὶ πιστεύουν ὅτι ἡ πορεία του ὑπόσχεται πολλά.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ

Γεώργιος Δ. Μεταλληνὸς καὶ Βαρβάρα Καλογεροπούλου-Μεταλληνοῦ, *Ἀρχεῖον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας - Ἱεράς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης — Σχολαρχία Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνου (Τυπάλδου-Ἱακωβάτου) 1844-1864*. Τόμος Α': *Γράμματα πατριαρχικά καὶ ἀπαντήσεις σχολαρχίας*. Ἀθήνα 1985. Σχ. 24 × 17, σσ. 320. Τόμος Β': *Γράμματα τῆς Ἐφορίας, ἀπαντήσεις τῆς σχολαρχίας, εἰσιτήρια καὶ ἐγγυητικά*. Ἀθήνα 1987. Σχ. 24 × 17, σσ. 736.

Ὁ πλοῦτος τοῦ ἀρχείου τῶν ἀδελφῶν Τυπάλδων-Ἱακωβάτων, πού βρίσκεται στὸ Ληξούρι, εἶναι γνωστὸς ἀπὸ παλιά. Ἀπὸ τὸ 1963 ὁμῶς ἐρευνητὲς τοῦ ΕἰΕ τοῦ ΚΝΕ ἀναφέρονται ἔμμεσα σ' αὐτό, καθὼς δημοσιεύουν ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη τῶν ἀδελφῶν Τυπάλδων-Ἱακωβάτων προσθῆκες στὴν *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863*. Τὸ 1970 ὁ καθηγητὴς Κ. Γ. Μπόννης δημοσιεύει περιληπτικὸ κατάλογο τῶν χειρογράφων τοῦ ἀρχείου, πού περιορίζεται μόνο στὰ χειρόγραφα, φυλλάδια καὶ τοὺς κώδικες. Ὑπογραμμίζει ὡστόσο ἰδιαίτερα τὴ σημασία πού ἔχει τὸ καταλογογραφούμενο ὑλικὸ γιὰ τὴ μελέτη τοῦ ἔργου καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Κωνσταντίνου Τυπάλδου-Ἱακωβάτου, πρώτου σχολάρχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης (1844-1864).

Τὰ λυτὰ ἔγγραφα πού περιέχονται στὸ ἀρχεῖο ἐπισημαίνονται μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ ἀπὸ τὸ ζεῦγος Μεταλληνοῦ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1966 καὶ σ' αὐτὸ ὀφείλεται ἡ ταξινομήση καὶ ἡ ἀξιολόγησή τους. Στὴν προσπάθεια αὐτὴ τὸ ὑλικὸ πού ἀναφέρεται στὸν Κωνσταντῖνο Τυπάλδο-Ἱακωβάτο ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι τὸ πιὸ πλοῦσιο καὶ τὸ πιὸ ἀξιόλογο, γιὰτὶ περιλαμβάνει τὶς διδακτικὲς του σημειώσεις, τὰ σημειώματά του ὡς σχολάρχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀποσημειώματά του, ὅπως καὶ τὸ ἀρχεῖο τῆς Σχολῆς, πού ἀναφέρεται στὰ πρῶτα εἴκοσι χρόνια τῆς ἱστορίας της. Εἶναι φανερὸ δηλαδὴ, ὅτι ἡ ἱστορία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης εἶναι αὐτὴ πού ἀποτυπώνεται στὸ ἀρχεῖακὸ αὐτὸ ὑλικό, γι' αὐτὸ καὶ τὸ ζεῦγος Μεταλληνοῦ προγραμματίσει νὰ δημοσιεύσει ὅλο αὐτὸ τὸ ἀνέκδοτο ὑλικὸ σὲ τέσσερις τόμους, ὡς ἀρχεῖο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μὲ βάση τὸ ἐξῆς σχέδιο:

Τόμος Α. *Γράμματα πατριαρχικά καὶ ἀπαντήσεις τῆς σχολαρχίας*.

Τόμος Β. *Γράμματα τῆς ἐφορίας, ἀπαντήσεις τῆς σχολαρχίας, εἰσιτήρια καὶ ἐγγυητικά*.

Τόμος Γ. *Γράμματα ἐπισκοπικὰ καὶ ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν πρὸς τὸν σχολάρχην καὶ ἀπαντήσεις τοῦ τελευταίου*.

Τόμος Δ. *Κείμενα σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία της Σχολής, την κηρυγματική και επιστημονική δραστηριότητα των μαθητών και συγκεντρωτικός κατάλογος όλων των μαθητών.*

Οί συγγραφείς ως τώρα μᾶς ἔδωσαν τοὺς δύο πρώτους τόμους, πού ἐτοίμασαν μὲ κάθε ἐπιστημολογία καὶ ἐπιμέλεια, προτάσσοντας στὸν καθένα ἀναλυτικὰ προλεγόμενα, ὅπου ἐκθέτουν μὲ σαφήνεια προβλήματα ἱστορικὰ τοῦ ἀρχείου καὶ τοῦ ὕλικου, ἀλλὰ καὶ μεθοδολογικὰ τοῦ ἔργου τους.

Ἡ ἀξία τοῦ δημοσιεύματος τοῦ ζεύγους Μεταλληνοῦ εἶναι πολλαπλή. Ἡ ἱστορία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, ὡς δευτέρης, μετὰ τὴ Μεγάλη τοῦ Γένους, σχολῆς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, μὲ ἀκτινοβολία διορθόδοξης καὶ διαχριστιανικῆς, ἀποτέλεσε ὡς σήμερον ἀντικείμενο τριῶν ἱστορικῶν, τοῦ Ἁπ. Μέξη, τοῦ Β. Θ. Σταυρίδη καὶ τοῦ Α. Πασαδαίου. Δὲν μπορεῖ ὠστόσο νὰ θεωρηθεῖ ὅτι τὸ κεφάλαιο τῆς ἱστορίας τῆς σχολῆς, πού ἀναφέρεται στὴν ἴδρυση καὶ τὴ λειτουργία τῶν πρώτων εἴκοσι χρόνων τῆς ζωῆς της, θεωρήθηκε ἀρχεϊκὰ μὲ πληρότητα, ἀφοῦ ἐλάνθανε τὸ ἀρχεῖο τοῦ πρώτου σχολάρχου, ὅταν μάλιστα σ' αὐτὸ περιλαμβάνεται καὶ γενικότερο ἀρχεϊκὸ ὕλικὸ τῆς σχολῆς, πέρα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ προσωπικὸ τοῦ σχολάρχου. Ἀπορεῖ κανεὶς πῶς δὲν ἀναζητήθηκε τὸ ἀρχεῖο τοῦ Κωνσταντίνου Τυπάλδου ἀπὸ τοὺς ἀσχοληθέντες μὲ τὴν ἱστορία τῆς σχολῆς, ὅταν μάλιστα ἦταν γνωστὸ σ' αὐτοὺς ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος Τυπάλδος, ὅταν ἀποχώρησε ἀπὸ τὴν σχολαρχία τῆς Σχολῆς, πῆρε μαζί μὲ τὸ προσωπικὸ του ἀρχεῖο καὶ τὸ ἀρχεῖο τῆς σχολῆς, πού μετέφερε στὸ Ληξούρι, ὅπου ἐπέστρεψε.

Τὸ βέβαιο εἶναι ὅτι μὲ τὸ ἔργο τοῦ ζεύγους Μεταλληνοῦ δημοσιεύονται ὅλες οἱ πηγές καὶ τὰ ἔγγραφα πού ἀναφέρονται στοὺς πρωταγωνιστὲς τῶν πρώτων εἴκοσι χρόνων τῆς ἱστορίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης (1844-1864), πού σημαίνει ὅτι ἡ μελέτη μπορεῖ νὰ συμπληρωθεῖ καὶ νὰ ὀλοκληρωθεῖ ἡ συγγραφή τῆς ἱστορίας τῆς σχολῆς.

Πέρα ἀπὸ τὸ συγκεκριμένο αὐτὸ ἱστορικὸ ζητούμενο, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ ἴδιο ὕλικὸ προσφέρει πλοῦτο ἀπὸ πληροφορίες πού ἀναφέρονται σὲ πρόσωπα καὶ πράγματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀλύτρωτου ἑλληνισμοῦ, στὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα, καὶ μάλιστα σὲ χῶρο κεντρικὸ, ὅπως εἶναι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἡ Κωνσταντινούπολη.

Κοντὰ στὶς δύο αὐτὲς διαπιστώσεις τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ προσθέσω ὡς τρίτη καὶ ἐκείνη πού συνάγεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὸ δημοσίευμα ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα μεθοδολογικῆς ἐκδόσεως γραμμάτων καὶ ἐγγράφων καὶ νὰ προσθέσω τὴ βεβαιότητά μου ὅτι στὸν τελευταῖο τόμο θὰ ὑπάρχει ἕνας πλήρης πίνακας ὀνομάτων καὶ πραγμάτων πού θὰ συνδέει καὶ τοὺς τέσσερις τόμους καὶ θὰ τοὺς καθιστᾷ εὐχρηστους. Ἄς εὐχηθῶ ἀκόμη ἡ κυκλοφορία τοῦ τρίτου καὶ τοῦ τέταρτου τόμου, πού ἀπομένουν γιὰ τὴ συμπλήρωση τοῦ ἔργου, νὰ μὴν καθυστερήσει.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ